

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego**

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2010 r.

**Pan
Paweł Potoroczyn
Dyrektor
Instytutu Adama Mickiewicza**

KNO-4110-01-01/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował działalność Instytutu Adama Mickiewicza (Instytut) w zakresie promocji polskiej kultury za granicą oraz prawidłowość wykorzystania środków publicznych w latach 2008 – 2010 (I kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 9 kwietnia 2010 r., stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Instytut zadań związanych z promocją kultury polskiej za granicą, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

W skontrolowanym okresie Instytut realizował zadania zgodnie z wymogami § 7 ust. 2 pkt 2 statutu, tj. na podstawie corocznych i wieloletniego planu działania na lata 2009-2011, a także dokonywał analizy zjawisk kulturowych w poszczególnych regionach świata, których efektem było sformułowanie strategicznego programu obecności kultury polskiej za granicą pn. „Formy i płaszczyzny współpracy”. Ponadto, Instytut przedstawił (w marcu 2010 r.) Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego opracowanie pn. *Strategia Instytutu Adama Mickiewicza na lata 2010-2016*, w której wskazano zarówno kierunki rozwoju promocji kultury polskiej na świecie, jak również planowane zmiany instytucjonalne Instytutu w kolejnych latach.

W latach 2008-2009 przychody Instytutu wynosiły odpowiednio 30.320,16 tys. zł i 38.464,80 tys. zł, z czego dotacja budżetowa stanowiła 94,4% i 96%. Przychody własne Instytutu w latach 2008-2009 wyniosły 1.704,19 tys. zł i 1.544,35 tys. zł, co stanowiło 5,6% i 4% przychodów ogółem. Nadmienić należy, że na niski poziom udziału środków spoza sektora finansów publicznych w strukturze przychodów Instytutu (w 2003 r. stanowiły 5,1 % przychodów ogółem, w 2004 r. – 1,5%), NIK zwracała uwagę w wystąpieniu po kontroli przeprowadzonej w 2005 r.

Na pokrycie kosztów związanych z funkcjonowaniem Instytutu w ww. okresie wydatkowano odpowiednio 30.375,5 tys. zł i 38.416,5 tys. zł. Największą grupę stanowiły wydatki poniesione na działalność merytoryczną i promocyjno-informacyjną: w 2008 r. w wysokości 26.910,9 tys. zł, a w 2009 r. – 33.329,3 tys. zł (odpowiednio 88,6% i 86,8 % ogółem wydatków).

Formułując pozytywną ocenę, NIK uwzględniła w szczególności realizację zaplanowanych przedsięwzięć promujących kulturę polską za granicą, tj. ponad 500 projektów w ciągu dwóch lat (muzycznych, teatralnych, filmowych, z zakresu sztuk wizualnych), w tym Sezonu i Roku Polskiego w Izraelu, Rosji oraz w Wielkiej Brytanii, realizowanie zadań zleconych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wdrożenie programu stypendialnego umożliwiającego pracownikom Instytutu odbycie stażu w placówkach dyplomatycznych RP oraz realizowanie programu pn. „Blżej Polski” mającego na celu zapewnienie dostępu do polskiej prasy i literatury zagranicznym ośrodkom promującym polską kulturę.

Pozytywna ocena wynika również z faktu prowadzenia przez Instytut aktywnej działalności informacyjno-edukacyjnej w ramach punktów kontaktowych ds. programów pn.: „Kultura Polska (2007-2013)” oraz „Europa dla Obywateli” współfinansowanych ze środków UE. W okresie objętym kontrolą Instytut kontynuował realizację programu pn. „Kultura polska na świecie”, którego celem jest m.in. wspieranie polskich twórców i ich dokonań za granicą, a także programu pn. „Kultura polska za granicą”, w ramach którego dofinansowano ponad 80 inicjatyw kulturalnych zorganizowanych głównie przez samorządowe instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe. Instytut podjął również działania służące rozszerzeniu współpracy z innymi podmiotami na rzecz tworzenia spójnego wizerunku promocyjnego polskiej tożsamości kulturalnej, w szczególności z placówkami

podległymi Ministrowi Spraw Zagranicznych (Instytutami Polskimi), z Konwentem Marszałków Województw RP, a także z Polską Organizacją Turystyczną.

Spośród pięciu wniosków, sformułowanych po kontroli NIK przeprowadzonej w 2005 r., cztery zostały zrealizowane. Jeden wniosek, dotyczący zwrotu do budżetu dotacji celowej w kwocie 653,8 tys. zł wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem na zadanie pn. *Europalia 2001 Polska*, jest w trakcie realizacji. Na podstawie decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 stycznia 2006 r. zwrot ww. kwoty został rozłożony na raty (łącznie sześć rat płatnych w okresie 2006-2011), z czego do czasu zakończenia kontroli zwróconych zostało 496,0 tys. zł (75,9%).

Stwierdzone nieprawidłowości polegały w szczególności na: niepodjęciu skutecznych działań w celu powołania Rady Instytutu, nierzetelnym sporządzaniu sprawozdań z działalności Instytutu w części dotyczącej „Programu wizyt studyjnych”, niewykazaniu w planach finansowych pełnych kosztów poniesionych na zadania promocyjne i strategiczno-analityczne, wydatkowaniu kwoty 234,3 tys. zł z naruszeniem porozumienia zawartego z TVN S.A. w dniu 1 października 2008 r. dotyczącego produkcji filmu pn. *Beats of Freedom*, nieuwzględnieniu w umowie postanowień zapewniających nabycie przez Instytut praw autorskich, majątkowych i pokrewnych oraz zastosowaniu niewłaściwego trybu zamówienia publicznego.

1. W Instytucie nie funkcjonowała Rada o zadaniach opinio-doradczych przewidziana w § 8 statutu. Powołanie ww. Rady należy do kompetencji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ustalono, że dyrektor Instytutu nie wystąpił z wnioskiem w tej sprawie.

W konsekwencji, obowiązujące w skontrolowanym okresie programy działania oraz plany finansowe Instytutu nie były opiniowane i zatwierdzone zgodnie z obowiązującymi wymogami określonymi w statucie.

2. Instytut nierzetelnie sporządzał sprawozdania z działalności za 2008 r. i 2009 r. w części dotyczącej „Programu wizyt studyjnych”. Nieprawidłowości w tym zakresie polegały na rozbieżności pomiędzy liczbą wizyt wymienioną w sprawozdaniach a faktyczną liczbą wizyt studyjnych wynikających z ewidencji księgowej.

W sprawozdaniu z działalności Instytutu w 2008 r. wskazano, że liczba zrealizowanych wizyt studyjnych wyniosła 21 a ich koszt - 275,7 tys. zł. Natomiast z zapisów ewidencji księgowej wynika, że w okresie tym liczba wszystkich wizyt

w ramach ww. Programu wyniosła 24, na których organizację poniesiono koszty w wysokości 409,3 tys. zł, tj. o 48,4% wyższe od wykazanych w sprawozdaniu. Podobnie w sprawozdaniu za 2009 r. liczba wizyt studyjnych wynosiła 29, podczas gdy z zapisów ewidencji księgowej wynika, że odbyło się 36 wizyt.

3. W latach 2008-2009 w planach finansowych (po zmianach) w części dotyczącej zadań programowych Instytutu nie wykazywano pełnych kosztów poniesionych na zadania promocyjno-informacyjne oraz strategiczno-analityczne.

W sprawozdaniu z działalności Instytutu w 2008 r. pn. „Zadania strategiczno-analityczne” stwierdzono, iż zamówionych zostało 12 ekspertyz (za łączną kwotę 96,7 tys. zł) dotyczących m.in. opracowania założeń strategii współpracy Instytutu z partnerami zagranicznymi. Tymczasem w planie finansowym na 2008 r. (po zmianach), w części dotyczącej zadań strategiczno-analitycznych nie wykazano żadnych kosztów poniesionych na realizację strategii i analiz.

W dokumentacji dotyczącej planowania budżetu w 2009 r., w części odnoszącej się do zadań programowych Instytutu, nie wykazano kosztów autopromocji Instytutu oraz zadań statutowych związanych z modernizacją portalu „culture.pl” w wysokości 1.102,1 tys. zł. Środki te zostały ujęte w rubryce: „Zadania zlecone i inne”, natomiast w części dotyczącej zadań promocyjno-informacyjnych wskazano koszty w wysokości 592,3 tys. zł, tj. o 186% niższe od faktycznie poniesionych. Niewykazywanie pełnych kosztów ponoszonych na promocję Instytutu utrudnia identyfikację kierunków wydatkowania środków publicznych, a w szczególności uniemożliwia określenie relacji rzeczywistych kosztów promocji kultury do kosztów poniesionych na autopromocję Instytutu i inne działania marketingowe związane z promocją projektów kulturalnych.

4. Stwierdzono wydatkowanie kwoty 234,3 tys. zł na pokrycie kosztów związanych z produkcją filmu dokumentalnego pn. *Beats of Freedom* z naruszeniem porozumienia zawartego z TVN S.A. w dniu 1 października 2008 r.

Zgodnie z ww. porozumieniem, na wydatki związane z produkcją filmu Instytut miał przekazać TVN S.A. kwotę 100,0 tys. zł, a pozostałe koszty zobowiązany był ponieść TVN S.A. ze środków własnych i innych źródeł (§ 3 pkt 3). Instytut sfinansował koszty produkcji filmu w łącznej kwocie 334,3 tys. zł. Zawarty w dniu 8 maja 2009 r. aneks nie przewidywał dodatkowego zaangażowania finansowego Instytutu, a jedynie dotyczył

podziału praw autorskich i pokrewnych do całości filmu. Prawo wprowadzania filmu do obrotu i jego wielokrotnego nadawania przyznane zostało wyłącznie TVN S.A. bez możliwości uzyskania przez Instytut ewentualnych zysków z tego tytułu i zwiększenia tym samym przychodów własnych pochodzących z działalności gospodarczej.

O podjętych działaniach mających na celu zagwarantowanie udziału Instytutu w zyskach z dystrybucji kinowej filmu i sprzedaży kaset DVD, NIK została poinformowana w trakcie kontroli (do czasu jej zakończenia projekt umowy w tej sprawie był w fazie uzgodnień).

5. Instytut nie wyegzekwował od Fundacji „Rzecz Piękna”, organizatora wystawy pn. *Laboratorium rzeczywistości*, postanowień § 1 pkt 5 umowy zobowiązujących Fundację do podpisania umowy z twórcami katalogu, której przedmiotem miało być przeniesienie na Instytut prawa autorskiego, majątkowego i pokrewnego oraz prawa do nieograniczonego rozporządzania katalogiem.
6. W objętych kontrolą ośmiu postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych stwierdzono nieprawidłowości. I tak:
  - 1) w przypadku wynajmu czarteru samolotu pasażerskiego do Wielkiej Brytanii zastosowano tryb negocjacji bez ogłoszenia i dokonano wyboru wykonawcy z wolnej ręki mimo braku przesłanek przewidzianych w art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 j.t.),
  - 2) w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia w trybie dialogu konkurencyjnego na stworzenie całościowego brandingu dla Sezonu Polskiego w Wielkiej Brytanii nie został zawarty opis sposobu obliczania ceny, co wynikała z przepisów art. 36 pkt 12 ww. ustawy.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o realizację następujących wniosków pokontrolnych:

- 1) podjęcie skutecznych działań zmierzających do powołania Rady Instytutu,
- 2) rzetelne sporządzanie sprawozdań z działalności Instytutu w oparciu o dane wynikające z ewidencji księgowej,

- 3) wykazywanie w planach finansowych (po zmianach) rzeczywistych kosztów ponoszonych na zadania promocyjno-informacyjne oraz strategiczno-analityczne,
- 4) podejmowanie działań mających na celu zwiększenie przychodów spoza środków budżetowych, w tym poprzez udział w zyskach z dystrybucji filmu pn. *Beats of Freedom*,
- 5) wyegzekwowanie od Fundacji „Rzecz Piękna” przeniesienia na Instytut praw autorskiego, majątkowego i pokrewnego oraz prawa do nieograniczonego rozporządzania katalogiem wystawy pn. *Laboratorium rzeczywistości*,
- 6) zapewnienie przestrzegania przepisów prawnych przy udzielaniu zamówień publicznych.

Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Dyrektora o przesłanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.